[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1\(8\)-31-41](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1(8)-31-41)

Юрій Курілов

*доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-3463-455X>*

РЕГІОНАЛІЗМ ТА ПРЕФЕКТУРИ У ФРАНЦІЇ: ФУНКЦІЇ, ПОВНОВАЖЕННЯ, КОМПЕТЕНЦІЯ

Анотанція. Загалом в статті аналізуються європейські приклади реформ місцевого самоврядування, субрегіонального управління та регіонального самоврядування, а також нагляду центральної влади за рішеннями регіонів. За основоположний досвід взято історію публічних адміністрацій (префектур) у Франції. Французький досвід є дуже популярним у світі і саме тому ми аналізуємо його застосування та адаптацію у різних країнах Європи. Приклади та варіації адміністрування та нагляду за рішеннями місцевого самоврядування та питання укрупнення або зміни територіальних меж окремих громад в статті взято до уваги. Автор вважає, що в адміністративно-територіальній реформі в Україні, яка на сьогодні запозичує іноземний досвід та шукає свій вектор розвитку в рамках відносин із Європейським Союзом та реформ державних адміністрацій, які здійснюють свої повноваження на новій територіальній (районній) основі, є певні недопрацювання, які полягають в окремих деталях. Незрозуміло яким чином і хто буде проводити нагляд за конституційністю та законністю рішень місцевого самоврядування в Україні великих міст – адміністративних центрів областей та адміністративних центрів нових укрупнених районів, які значно відрізняються своїм розміром та своєю активністю від інших, більш менших громад, а в деяких випадках, по кількості жителів, можуть дорівнювати цілому обласному району або навіть бути більшими за такий район. В такому ракурсі польський досвід управління містом на праві повіту (району) є вкрай застосовним для України. В цілому Україна вірно рухається шляхом децентралізації та реформи публічних адміністрацій, переходить до класичного, європейського стилю публічного адміністрування. В статті наведено іноземний (європейський) досвід реформ публічного управління. Досі незрозуміло чому маючи потенціал до створення історичних регіонів в Україні (регіоналізації влади), цього не відбувається. В роботі висловлено за яких умов зазвичай проводяться регіональні реформи в Європі, що референдум є досі недооціненим інструментом в проведенні реформ в Україні. Загалом визначено, що реальна регіоналізація та історизація

класичних регіонів у Франції не відбулися.

Ключові слова: децентралізація, префекти, нагляд за конституційністю рішень місцевого самоврядування, укрупнення, райони, повіти, регіони.

Yurii Kurilov

*Doctor of Philosophy in Public Administration and Administration,
University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-3463-455X>*

REGIONALISM AND PREFECTURES IN FRANCE: FUNCTIONS, POWERS, COMPETENCE

Abstract. In general, the article analyzes European examples of reforms of local self-government, subregional governance and regional self-government, as well as central government oversight of regional decisions. The history of public administrations (prefectures) in France is taken as a fundamental experience. The French experience is very popular in the world and that is why we analyze its application and adaptation in different European countries. Examples and variations of administration and supervision of local government decisions and the issue of consolidation or change of territorial boundaries of individual communities are taken into account in the article. The author believes that there are some shortcomings in the administrative-territorial reform in Ukraine, which currently borrows foreign experience and seeks its vector of development in relations with the European Union and reforms of state administrations exercising their powers on a new territorial (district) basis which consist in separate details. It is unclear how and who will oversee the constitutionality and legality of local government decisions in Ukraine of large cities - administrative centers of regions and administrative centers of new enlarged districts, which differ significantly in size and activity from other, smaller communities, and in some cases in terms of population, may be equal to the entire regional district or even be larger than such district. In this perspective, the Polish experience of city management on the right of the county (district) is extremely applicable to Ukraine. In general, Ukraine is moving right along the path of decentralization and reform of public administrations, moving to a classic, European style of public administration. The article presents foreign (European) experience of public administration reforms. It is still unclear why, having the potential to create historical regions in Ukraine (regionalization of power), this is not happening. The paper states the conditions under which regional reforms are usually carried out in Europe, that the referendum is still an underestimated tool in carrying out reforms in Ukraine. In general, it is determined that the real regionalization and historicization

of classical regions in France did not take place.

Keywords: decentralization, prefects, supervision over the constitutionality of local self-government decisions, consolidation, districts, counties, regions.

Постановка проблеми. До того, як відбудуться зміни до Конституції України та буде запроваджений інститут префектів, наділених функцією нагляду, актуальним питанням залишається вивчення іноземного досвіду щодо інструменту нагляду за легальністю рішень об'єднаних територіальних громад, сільських, селищних та міських рад.

Предтечіми французької системи місцевого та регіонального самоврядування є базові європейські концепції щодо регіональної та місцевої децентралізації. Одним із європейських трендів щодо адміністративних реформ в Європі є регіоналізація – поступовий перехід від національних європейських урядів до концепції Європи регіонів. Загалом в такому контексті регіони розглядаються як політико-історичні суб'єкти, які об'єднані спільним менталітетом, економікою, територією та історією. Цей процес набув поширення у середині 20-го століття, що триває і сьогодні. З часом процес регіоналізації охопив сферу публічного управління – публічні адміністрації, самоврядування та вивчення регіональної ідентичності регіонів Європи [3, с. 3].

Актуальною умовою раціональної реформи органів місцевого самоврядування, їх укрупнення, є визначення критеріїв, мети, обставин та поступовості такого укрупнення [5].

Досвід ЄС для України в сфері реформи місцевого, субрегіонального та регіонального самоврядування полягає в тому, що зазвичай в основу дефініції таких критеріїв укрупнення громад місцевого, субрегіонального або регіонального рівнів, покладаються такі чинники: як кількість території та населення, компетенція та повноваження, що виконуються органами, ступінь їх автономії в політичному та фінансовому сенсі, механізми надання публічних послуг, їх територіальна близькість до населення.

Щодо визначення зазначених критеріїв можна навести наступні приклади.

У Данії в ході територіальної реформи важливу роль відіграли такі чинники:

1. Завдання публічного управління повинні були розподілятися між різними територіальними органами, суб'єктами адміністративного поділу, таким чином, щоб вони ставали ближче до населення, самі ж органи локального самоврядування повинні були займатися такою діяльністю та нести ті функції, які громадяни потребували щоденно.

2. Самі функції та завдання повинні були розподілятися відповідно до територіальних розмірів та фінансової спроможності громад, внаслідок чого установи, які надавали послуги більше ніж одному муніципалітету, повинні

були знаходитись у віданні округів.

3. Самі ж громади та округи повинні були бути фінансово спроможними, мати достатній матеріально-фінансовий потенціал, певну базу оподаткування. Як наслідок, у новостворених громад повинна була знаходитися в наявності відповідна мережа підприємств, які були орієнтованими на громадян з різним рівнем доходів.

4. Необхідним критерієм була наявність балансу між повноваженнями держави, округів та громад [1, с. 102 – 103].

У Польщі в ході реформи повітів (округ, район в області) були враховані такі чинники, як врегульованість функції щодо управління громадами (гмінами), економічний потенціал повіту, його історико-етнографічні чинники в сенсі особливостей території та етносу, підтримка громадянами територіальної організації такого повіту та його адміністративного центру, географія розселення громадян, кількість громад, які адмініструються повітом, кількість їх населення, загальна площа субрегіонального утворення. З іншої сторони, задля утворення області (воєводства) в Польщі визначалися наступні критерії: людський ресурс та територіальна функціональність регіону, потенціал щодо інновацій, економіки, інфраструктури, інституцій регіону, ЗМІ, кадровий потенціал [1, с. 104].

В той же час у Німеччині захист прав громад від укрупнення або зміни їх територіальних меж забезпечується функціонуванням конституційних судів у федеральних землях. Конституція цієї держави гарантує недоторканість громад (комун) як організаційної форми місцевої влади. Не дивлячись на те, що не існує недоторканості окремих громад, судовою практикою було випрацьовано наступні вимоги: зупинення громади на підставі закону федеральної землі щодо зміни територіальної організації є можливим лише за наявності особливих інтересів суспільного блага, порушення яких могло б бути розглянуто як порушення Конституції. Подібні порушення вважаються такими за умов, якщо не була врахована та досліджена думка громади, або парламент землі, приймаючи рішення про зміну територіальної організації відповідної громади, недостатньо досліджував сутність справи або невірно її тлумачив, або якщо рішення регіонального парламенту про новий адміністративно-територіальний поділ має очевидні вади, оцінюючи актуальність питання, або якщо прогноз регіональної влади щодо перспективи розвитку такої громади є невірним. Додатково підставою вважати їх також порушеннями є умова, що їх мета полягає в зміні територіальних меж громади як неналежна або невинуватена, та якщо внаслідок зміни територіальних кордонів погіршився стан громадян, що не є перевагою законодавчого акту, виданого регіональним парламентом землі щодо відповідної громади (практика зіставлення витрат та наслідків) [1, с. 106].

Питання зміни або реорганізації кордонів областей (регіонів) передбачено у статті 16 проекту Європейської хартії регіональної демократії. В ній визначено, що кордони регіонів не можуть бути змінені без їх згоди, що повинно виявлятися через здійснення процедур прямої демократії, що передбачаються внутрішнім законодавством. В ситуації проведення адміністративно-територіальної реформи регіонів усієї країни, висловлена згода кожного регіону-території може замінюватися консультаціями зі всіма ключовими гравцями у регіонах. Також подібні зміни повинні максимально узгоджуватися із Європейською Хартією регіональних мов або мов меншин та Рамкової конвенції про захист національних меншин. Європейськими вимогами є жорстко врегульована необхідність отримати підтримку територіальної реформи через різні види прямої демократії. Найбільш ефективною серед практик прямої демократії в ЄС вважається інститут референдуму [1, с. 107 – 108].

Значущим для реалізації визначених стандартів мала Рекомендація 12 Комітету Міністрів Ради Європи (2004 рік) щодо адміністративно-територіальних реформ структур територій (місцевої та регіональної влади). Згідно з рекомендацією, зацікавленість місцевих, субрегіональних та регіональних громад повинна була бути виявленою на етапах розробки проекту реформи, узгодження рішення щодо проведення такої реформи, запровадження та аудиту [1, с. 109].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративну побудову субрегіонального (районного) рівня вивчали М. Верпо, К. Герасимюк, Б. Данилишин, М. Долішній, А. Маєв, М. Олійник, А. Панов, А. Ткачук, І. Коліушко, В. Куйбіда.

Мета статті. Метою статті є спроба розтлумачити основні чинники та важелі, що впливають на успішність проведення адміністративно-територіальних реформ та подальшого якісного функціонування систем публічного управління в структурі територіальних державних органів. Як відомо, на сьогодні теми зарубіжного досвіду децентралізації та адміністративно-територіальних реформ є вкрай затребуваними в Україні, оскільки сьогодні саме сьогодні проводяться ці реформи.

Виклад основного матеріалу. Реальним початком розгляду змін адміністративно-територіальних кордонів має бути усвідомлення щодо необхідної кількості та розміру суб'єктів територіального поділу, їх функцій та компетенції, внаслідок чого стає можливим формування відповідної стратегії дій. Важливим в проведенні зазначених реформ є вивчення іноземного досвіду та його адаптація. Слід зазначити, що адаптація іноземного досвіду до конкретних реалій є значущою, оскільки сліпе копіювання тих чи інших засад публічного управління може стати безуспішним у таких реформах.

Подібної адаптації реформування потребує і Україна.

Історично у Франції в ході становлення монархії влада централізувалася, але поряд із цим свій початок брало регіональне самоврядування, що віднайшло свій прояв у формуванні провінційних штатів. Разом із цим спостерігалось оформлення чітко визначених компонентів – провінцій, із своєю історичною ідентичністю, системою права та матеріальною автономією [3, с. 8].

Повертаючись до історичного досвіду префекторальної реформи у Франції необхідно зауважити, що внаслідок створення французького королівства минула франкська система була збережена. Але з часом наступив етап феодалізації та роздробленості, що позначало, що влада на регіональному, субрегіональному та місцевому рівнях належала феодалам із деяким збереженням самоврядування на рівні громад.

В такому аспекті варто уваги намагання королів обмежувати роль провінцій, як складової системи державного управління Франції. В ході пошуку подібного зниження ролі регіонів було вироблено певне рішення – впроваджено генералітети, які певним чином замінювали управлінську роль провінцій. В одних випадках генералітети повторювали межі провінцій, в інших об'єднували по декілька провінцій задля ослаблення їх ролі. Кінцево роль провінцій в управлінні зведено нанівець введенням провінційних штатів із збереженням певного самоврядування на рівні громад. Але не дивлячись на це, регіональна ідентичність в системі французької державності й досі посідає вагоме місце.

Фінальну перемогу над регіоналізмом у Франції вдалося одержати внаслідок Французької революції. З 1789 року адміністративно-територіальний устрій було змінено, провінції було ліквідовано, а країну поділили на департаменти. Інститут департаменту вирішував два завдання – стирав регіональну ідентичність та її роль в державному управлінні та ділив країну на майже однакові територіальні суб'єкти. В департаментах вводився інститут префекта [3, с. 9].

В той час Франція розподілялась на 95 округів. Очолювати кожний округ мав префект, що мав широке коло повноважень. Лише у 1982 році були внесені відповідні зміни до Конституції, які обмежили владу префектів, внаслідок чого була розпочата реальна децентралізація влади. З того моменту префекти мали лише наглядати за легальністю актів місцевого самоврядування.

Складниками адміністративно-територіального поділу Франції були комуни, кантони, округи, департаменти та регіони (кантони та округи не мали своїх органів, але виступали як територіальні суб'єкти задля функціонування певних державних установ). В результаті реформи адміністративно-територіального поділу у Франції існують регіони, департаменти та комуни. Регіони отримали свої повноваження в 1982 році після проведення

комплексної децентралізації влади. Сьогодні регіони Франції є суб'єктами сталого економічного розвитку, розвитку територій, їх інфраструктури та охорони здоров'я[4].

Витоки децентралізації у Франції передували змінам 1982 року, певні спроби регіональної реорганізації були за часів Шарля де Голля. Фактично де Голль, за роки свого правління, сформував потужну вертикаль влади, яка була ефективною в боротьбі з післявоєнною кризою, але з часом така система почала гальмувати розвиток держави. У березні 1968 року де Голль проголосив провести референдум щодо регіоналізації влади і реформи Сенату, що полягало у наданні значних повноважень регіонам. Результати референдуму виявилися дещо суперечними, оскільки ініціатива не набрала більшості. Лише 10 901 753 виборців (47,59 %) підтримали реформу, ініційовану де Голлем, у той час як 12 007 102 (52,41 %) висловилися проти [2, с. 91].

Префекти у Франції адмініструють та наглядають лише найважливіші акти комун: щодо сфери послуг, будівництва, публічних закупівель, бюджетування, правоохоронної сфери. Нагляду підлягають акти комун, на які виділяються більше 10 тис. євро.

Департамент у Франції (повіт у Польщі або обласний район в Україні) є ключовим рівнем в системі виконавчої влади, оскільки на цьому рівні діють державні адміністрації, на чолі яких стоять префекти, один з яких (префект найбільшого департаменту в регіоні) представляє центральну владу, уряд, на регіональному рівні. Адміністрація префекта має неабиякі повноваження, до якої належать ціла низка служб, що забезпечують здійснення політики уряду на регіональному рівні.

Згідно з проектом введення інституту префекта в Україні, важливу роль в ньому посідає проект нового адміністративно-територіального поділу районів в областях (округів), який має певну низку недоліків, наприклад, в Польщі великі міста складають систему адміністративно-територіального поділу на правах повіту, тобто району в області, відповідно їх рішення й не адмініструються повітовою адміністрацією, в той час як в Україні, відповідно до проекту нового адміністративно-територіального поділу, великі міста входять в один із округів, що позначає те, що їх рішення будуть адмініструватися суб-регіональним рівнем – окружним префектом. Передбачається, що префекти будуть функціонувати на суб-регіональному (окружному) та/або регіональному (обласному) рівні, дещо не так як у Франції, що створить певну вертикаль у відносинах обласного префекта з окружними. З іншого боку, за такої системи, коли існує два рівні префектів, суб-регіональні та регіональні, було б доцільно, щоб великі міста та їх рішення адмініструвалися обласним префектом [2, с. 89].

02 березня 1982 року у Франції було прийнято Закон № 82-213 «Про права та свободи комун, департаментів та регіонів» (закон Дефера), що за ціл ставив визначити основи діяльності територіальних громад (комун, департаменту та регіону). Саме цей закон вважається першим децентралізаційним актом, що містив три новелли: був замінений апіорний нагляд префекта (*tutelle à priori*) на подальший нагляд (*tutelle à posteriori*), який вівся за допомогою системи адміністративних судів та рахункової палати регіонів. Значні повноваження, якими володіли префекти, були передані головам регіональних рад, самим же регіонам було надано статус територіальних громад [2, с.91 – 92].

Регіони складають третій рівень управління після комун та департаментів, але даний підхід насправді не передбачає регіонального різноманіття, яке б дозволило регіонам самим керувати собою, тобто насправді у Франції не було проведено регіональної децентралізації. Подібна ситуація утворилася після ряду законотворчих відмов з боку органів державної влади та невдачі референдуму 1969 р. Таким чином, у 1982 р. було встановлено третій, регіональний рівень самоврядування, однак ці події не можна було б трактувати як процес регіоналізації такого типу, як в деяких інших європейських країнах, таких як Італія, Іспанія або Сполучене Королівство, регіонам яких передавалася значна низка законодавчих повноважень та відповідного управління [6, с. 80].

З метою ефективного здійснення подальшого нагляду, рішення, постанови, інші нормативні акти, акти комунальної влади, а також угоди, що суб'єкти адміністративного поділу укладають, у п'ятнадцятиденний термін передаються на розгляд представнику держави в департаменті – префекту. Контроль за фінансовою діяльністю місцевих громад покладался на регіональні рахункові палати.

У регіонах поширюються ті ж правила нагляду, що й у інших рівнях місцевого самоврядування: центральний уряд переглядає законність рішень, прийнятих регіональними асамблеями та прийнятих виконавчою владою (президент регіональної асамблеї для регіонів та Виконавчої ради на Корсиці). Правила, що регулюють нагляд, були встановлені законом від 2 березня 1982 року і з тих пір зазнали лише незначні зміни. Жоден регіон не має спеціального статусу в цьому плані. Ці правила передбачають, що найважливіші рішення, прийняті на регіональному рівні, прописані законом, повинні бути передані регіональному префекту, представнику центральної влади на цьому рівні. Якщо є сумніви щодо законності рішення, префект може в разі необхідності попросити регіональну владу переглянути своє рішення та передати цю справу до адміністративного суду округу. У виняткових випадках обласна рада може бути розпущена указом, підписаним президентом Франції,

якщо остання доведе неможливість функціонувати (Кодекс місцевого самоврядування, стаття L.4132-3), хоча це положення ніколи не застосовувалося з моменту набуття чинності в 1982 р. Таке рішення може бути оскаржене перед Conseil d'État, найвищим адміністративним судом Франції [0, с. 84].

Повноваженнями префектів департаментів і регіонів є адміністрування та нагляд за рішеннями органів місцевого самоврядування та керівництво територіальними органами центральних відомств. Також префект інформує центральний уряд щодо справ в окрузі та реалізує певну низку політик щодо комун.

Значною частиною діяльності префекту є подання позовів щодо рішень комун до адміністративного суду у випадку, якщо таке рішення суперечить закону. Місцева влада передає усі свої рішення префекту і вони вважаються прийнятими тільки за умов такої передачі. У разі невідповідності рішень місцевої влади законодавству префект має право протягом двох місяців звернутися до суду із зупиненням дії такого рішення. У разі неспроможності місцевої ради реалізовувати свої повноваження щодо ведення справ, префект має право зупинити діяльність такої ради на термін до одного місяця з одночасним повідомленням про це міністра внутрішніх справ. В іншому випадку, якщо місцева рада не в змозі реалізовувати свої поноваження щодо ведення справ, то президент може розпустити таку раду, якщо таку ініціативу схвалить уряд. Подібна процедура очікує й мера у разі порушення ним закону, спочатку його діяльність зупиняється на той же термін, а пізніше, його діяльність через відправлення у відставку може зупинити президент, після схвалення такого рішення урядом.

Щонайменше 5 мільйонів актів органів місцевого самоврядування на рік контролюються префектами. При цьому префектура не визначає наявності доцільності таких актів, лише перевіряє їх на відповідність законодавству. Реально оскаржується близько 5 тисяч рішень органів місцевого самоврядування на рік.

Префекти у Франції підвідомчі Міністерству внутрішніх справ, це означає, що саме вони у разі необхідності, з метою забезпечення безпеки, координують діяльність поліції та жандармерії. Також префекти мають право, у разі замаху, тероризму або виявлення шпигунства, видавати постанову про арешт або обшук тощо, координувати з'ясування винних. Також префектури опікуються виданням водійських посвідчень та проводять облік мігрантів.

Разом із наглядовими та адміністративними повноваженнями префектури у Франції розпоряджаються державними видатками у департаменті. Також префекти відповідальні за менеджмент нерухомості та іншого державного майна, що їм належить. Важливою сферою діяльності префекта є медіація, оскільки саме

він сприймається різними політичними гравцями та місцевими елітами як людина зі сторони, яка незацікавлено може вирішувати певні суперечності.

Зауважимо, що префекти розглядають рішення місцевої влади щодо закупівель, планування територій, екології та довкілля. На постійній основі відбуваються наради префекта із мерами, які сприяють попередньому обговоренню запланованих рішень. Рішення місцевої влади також можуть оскаржити громадяни Франції або юридичні особи.

Основною функцією префектів є представництво і захист інтересу держави в регіоні, префекти не прив'язані до певної території і підлягають ротації між департаментами. Префекти мають право оскаржувати рішення місцевих органів самоврядування на предмет відповідності їх законності, а у критичній ситуації навіть призупиняти засідання місцевих рад на термін до одного місяця.

Ідея змін і реформи полягає у тому, щоб передати реальні повноваження та кошти місцевим органам влади, а префектів залишити у якості контрольно-наглядового органу за аналогією тих наглядових функцій щодо місцевого самоврядування, якими раніше володіла прокуратура.

Висновки. Поступово в Європі відбувається адміністративно-територіальна реформа, що має назву «новітній регіоналізм». Загалом це пов'язано зі становленням нового статусу регіонів, перерозподілом функцій та компетенцій в бік більшої компетенції регіонів. В ході таких реформ регіони стають суб'єктами публічних міжнародних відносин, визначають реалізацію соціально-економічних програм, проектів інфраструктури, охорони здоров'я, культури та освіти, що загалом забезпечується інституціоналізацією регіонального рівня управління та законотворчості та наділенням регіонів власною матеріальною базою. Практика сучасності знає все більше прикладів конституційного будівництва на кшталт регіоналізованих унітарних держав.

Вироблення вітчизняної моделі державної регіональної політики безпосередньо пов'язано із формуванням дієвого інституту регіонального управління.

В пізнавальному контексті розвиток громад має неабиякий зміст та вплив на всебічно пов'язані явища українського вектору розвитку. Децентралізація та реформа публічних адміністрацій на основі французького досвіду може призвести до значного розвитку народовладдя та більших свобод населення, що є вкрай необхідним у питанні європейського вектору розбудови української держави. Це значно поширює вплив українського етносу на загальнодержавні зносини з центральною владою та призводить до глибинного консенсусу у відносинах із ЄС.

Література:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis_Gerasim.pdf

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis_Maev.pdf
3. Панов А. В. Територіальний устрій Франції та Італії – уроки для України : монографія. – Ужгород : ПП «АУТДОР – ШАРК», 2015. – 126 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alenpanov.org.ua/filelib/sou/201706161044300630.pdf>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/12/29/особливості-адміністративно-територ/>
5. Реформа децентралізації завершиться в 2020 році проведенням восени місцевих виборів на новій територіальній основі громад: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/reforma-detsentralizatsiyi-zavershitsya-v-2020-rotsi-provedennyam-voseni-mistsevih-vivoriv-na-noviy-teritorialniy-osnovi-gromad/>
6. Regionalisation trends in European countries 2007-2015. CONGRESS OF LOCAL AND REGIONAL AUTHORITIES OF THE COUNCIL OF EUROPE. [Електронний ресурс]. – Access mode : https://www.researchgate.net/profile/Reto_Steiner/publication/303460180_Switzerland/links/57443c9308ae298602f1a83a/Switzerland.pdf

References:

1. Elektronnij resurs [Electronic resource]. www.oridu.odessa.ua. Retrieved from http://www.oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis_Gerasim.pdf [in Ukrainian].
2. Elektronnij resurs [Electronic resource]. www.oridu.odessa.ua. Retrieved from http://www.oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis_Maev.pdf [in Ukrainian].
3. Panov, A. V. (2015). *Teritorial'nij ustrij Francii ta Italii – uroki dlja Ukraini [Territorial system of France and Italy - lessons for Ukraine]*. Uzhgorod : PP «AUTDOR – ShARK» [in Ukrainian].
4. Elektronnij resurs [Electronic resource]. internationalconference2014.wordpress.com. Retrieved from <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/12/29/osoblivosti-administrativno-teritor/> [in Ukrainian].
5. Reforma decentralizacii zavershit'sja v 2020 roci provedennjam voseni miscevih vivoriv na novij teritorial'nij osnovi gromad [Decentralization reform will be completed in 2020 by holding local elections in the fall on a new territorial basis of communities]. www.minregion.gov.ua. Retrieved from <https://www.minregion.gov.ua/press/news/reforma-detsentralizatsiyi-zavershitsya-v-2020-rotsi-provedennyam-voseni-mistsevih-vivoriv-na-noviy-teritorialniy-osnovi-gromad/> [in Ukrainian].
6. Regionalisation trends in European countries 2007-2015. CONGRESS OF LOCAL AND REGIONAL AUTHORITIES OF THE COUNCIL OF EUROPE. [Електронний ресурс]. – Access mode : https://www.researchgate.net/profile/Reto_Steiner/publication/303460180_Switzerland/links/57443c9308ae298602f1a83a/Switzerland.pdf